

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Afronding woningbouw Kloosterveen, gemeente Assen

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

21 september 2017 / projectnummer: 3165

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Het plan

De gemeente Assen wil op termijn de wijk Kloosterveen uitbreiden met maximaal 2.500 woningen en voorzien van een extra aansluiting op de provinciale weg N371. De voorgenomen uitbreiding van de wijk wordt vastgelegd in een structuurvisie. De visie zal vervolgens worden uitgewerkt in één of meer bestemmingsplannen. Ter onderbouwing van een besluit over de structuurvisie heeft de gemeente een MER opgesteld. Ze heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd om het MER te beoordelen.^{1, 2}

Oordeel

Het MER geeft een nagenoeg volledig beeld van de milieugevolgen van de nieuwe woonwijk. Slechts op één punt ontbreekt informatie. Het MER bevat namelijk geen actuele gegevens over de effecten van de nieuwe wijk op enkele van de vogelsoorten die belangrijk zijn voor het Fochteloërveen, zoals de kraanvogel, de toendrarietgans en de kleine zwaan. Daarmee is onduidelijk of het bouwen van de nieuwe wijk significante gevolgen heeft voor deze soorten en in hoeverre er maatregelen mogelijk en nodig zijn om eventuele gevolgen in te perken.

Daarom concludeert de Commissie het volgende: **het MER bevat niet alle actuele informatie over de effecten van de nieuwe wijk op de natuur die essentieel is voor een besluit over de structuurvisie Kloosterveen 2017–2035.** Zij adviseert de gemeente om het MER op dit punt aan te vullen vóór ze een besluit neemt.

Aan het einde van dit advies benoemt de Commissie een aantal aandachtspunten voor de uitwerking van de bestemmingsplannen (§2.3). Ze houden verband met de realisatie van de duurzaamheidsambities van de gemeente. Maar eerst worden een aantal belangrijke bevindingen uit het onderzoek samengevat (§2.1) en komen het hiervoor gesignaleerde tekort en de wijze waarop het kan worden ingevuld, aan de orde (§2.2).

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Keuzemogelijkheden goed in beeld

In het MER zijn de belangrijke bouwstenen onderzocht die — binnen de randvoorwaarden die de gemeente aan deze ontwikkeling stelt³ — de leefbaarheid, de inrichting en de uitstraling

¹ De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via deze link: [3165](#), of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

² De Commissie heeft samen met het plan-MER ook het visiedocument ontvangen. De gemeente zal het MER daarnaast gebruiken ter onderbouwing van het eerste bestemmingsplan. De Commissie heeft het ontwerp van dat plan niet ontvangen. Daarom heeft ze niet kunnen beoordelen of het MER daaraan ten grondslag kan liggen.

³ In §3.2.1 van de structuurvisie staan de stedenbouwkundige principes waaraan de nieuwe wijk moet voldoen, zoals: een dichtheid van ca. 15 à 17 woningen/ha en een fietsnetwerk dat fietsgebruik stimuleert en autogebruik voorkomt.

van de wijk beïnvloeden. Het gaat vooral om: de verkeersstructuur, de energievoorziening en het waterbeheer. Het MER beschrijft helder de keuzes die op elk van deze punten gemaakt kunnen worden en wat de belangrijkste milieugevolgen ervan zijn.

De verkeersanalyse laat zien dat het autoverkeer door de bestaande wijk significant zal toenemen. Die toename doet zich zowel voor bij het ontsluiten van de nieuwe wijk via de bestaande wijk als bij het ontsluiten via een nieuwe weg met brug over de Drentse Hoofdvaart.⁴ Hierdoor zal de verkeersveiligheid⁵ in de bestaande wijk achteruitgaan en de geluidbelasting⁶ toenemen. Het MER beschrijft mogelijke maatregelen om het fiets- en autoverkeer verder te scheiden⁷ en de geluidbelasting bij woningen in te perken⁸. Er is een voorkeursalternatief gedefinieerd met extra maatregelen om bij de bestaande woningen de geluidbelasting na invulling van het plangebied te reduceren.

In het MER worden vijf (sub)varianten voor de energievoorziening van de wijk onderzocht die op uiteenlopende wijze en in wisselende mate bijdragen aan het energieneutraal maken van de wijk. In de minst ambitieuze varianten⁹ neemt de opgave om Assen klimaatneutraal te maken met 0.5–1% toe. In de meest ambitieuze variant¹⁰ kan de wijk tot 1.5% bijdragen aan de klimaatdoelstelling van de gemeente.¹¹ De gemeente kiest ervoor om via voorlichting de ontwikkelaars te stimuleren duurzame keuzes te maken en zo te komen tot een energieneutrale wijk.

Voor het waterbeheer beschrijft het MER de gevolgen van twee extreme varianten in maai- veldhoogte en waterpeil. De gemeente kiest voor een vrij ruime drooglegging, vooral vanwege de betere bescherming tegen overstroming en de ruimere mogelijkheden in het peilbeheer.¹² De benodigde waterbergingscapaciteit realiseert de gemeente door het aanleggen van grote waterpartijen en ruime groenstroken, die ook zorgen voor een geleidelijke overgang naar het omliggende agrarische en natuurlijke landschap.

Alles overziend vindt de Commissie het een goed gestructureerd MER, dat de keuzes die de gemeente maakt, helder beschrijft en dat de opgaven voor de verdere planuitwerking overzichtelijk inventariseert.¹³ Aandachtspunten bij die opgaven staan in §2.3 van dit advies.

⁴ Zie hiervoor de figuur op blz. 71 van het MER met de veranderingen in de verkeersstromen op de verschillende wegen.

⁵ Zie hiervoor blz. 74–76 van het MER.

⁶ Zie hiervoor §5.9.2.1 op blz. 80–83 van het MER.

⁷ Zie hiervoor §5.8.4 op blz. 79 van het MER.

⁸ Zie hiervoor §5.9.4 op blz. 85 van het MER.

⁹ Bijna energieneutrale woningen waaraan elektriciteit wordt geleverd die buiten de wijk is opgewekt en die eventueel zijn voorzien van een gasaansluiting.

¹⁰ Daarbij gaat de wijk energie leveren en wordt met name ingezet op gebruik van wind en zon.

¹¹ Dat blijkt uit een vergelijking van de gegevens uit het deelstudie Energie met die uit het document "Naar een klimaatneutraal Assen – Visie Energietransitie 2016–2020" van 21 september 2016.

¹² Zie hiervoor §6.1.3 op blz. 96 van het MER.

¹³ Zie hiervoor bijvoorbeeld §6.3, 'Mitigerende maatregelen', van het MER.

2.2 Effecten op vogels van het Fochteloërveen

De beoordeling van de natuureffecten, onder andere in de vorm van een 'Passende beoordeling', grijpt in belangrijke mate terug op rapporten die in 2011 zijn opgesteld, toen het uitbreiden van Kloosterveen ook is onderzocht.¹⁴ De informatie uit deze rapporten is ten dele geactualiseerd.

Het natuuronderzoek beschrijft onder andere de gevolgen voor het Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Zo wordt ingegaan op de gevolgen van verstoring van kwalificerende broedvogels door meer recreatie in en om dit Natura 2000-gebied. Er wordt in het natuuronderzoek niet ingegaan op de gevolgen voor de kraanvogel die in het Fochteloërveen broedt.¹⁵ De nieuwe wijk kan vooral leiden tot intensiever gebruik van recreatiepaden en daarmee tot een negatief effect op deze zeer verstoringsgevoelige soort.

In de Passende beoordeling ontbreekt een beschouwing over de gevolgen van het voornemen voor de kwalificerende niet-broedvogels¹⁶ wilde zwaan, kleine zwaan, toendrarietgans en kolgans, zoals ook is aangegeven in de zienswijze van Vogelbescherming Nederland. In deze zienswijze wordt betoogd dat de oppervlakte geschikt foerageergebied voor deze vogels binnen het studiegebied sinds 2011 is afgenomen en verder zal afnemen door het omzetten van landbouwgrond naar andere functies, door andere gewaskeuze¹⁷ en doordat er extra fietsverbindingen zijn aangelegd die kunnen leiden tot verstoring van foeragerende ganzen en zwanen. Het is dus onduidelijk of met de bouw van de nieuwe wijk de oppervlakte en de kwaliteit van de foerageergebieden rondom het Fochteloërveen voldoende blijft om significante effecten op deze soorten te kunnen uitsluiten.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de gegevens over kwalificerende niet-broedvogels voor het Fochteloërveen en over de kraanvogel te actualiseren en na te gaan of significante gevolgen kunnen worden uitgesloten. Is dat laatste niet het geval, geef dan aan welke maatregelen of wijzigingen in het voornemen ertoe kunnen leiden dat die gevolgen niet optreden.

2.3 Aandachtspunten voor de planfase

Het MER benoemt een groot aantal punten dat in de planfase verder zal worden geconcretiseerd.¹³ Voorbeelden zijn: het exact uitwerken van het peilbeheer binnen het uitbreidingsgebied, het vaststellen van de route die het werkverkeer in de bouwfase dient te volgen en het

¹⁴ Het betreft met name een Voortoets opgesteld door Grontmij, een Passende beoordeling niet-broedvogels van Buro Bakker en een Passende Beoordeling broedvogels van Grontmij. Deze documenten zijn te vinden op de website van de Commissie (<http://www.commissiemer.nl/advisering/afgerondeadviezen/2449>).

¹⁵ Deze soort staat in Bijlage I van de Vogelrichtlijn en het Fochteloërveen is hiervoor in Nederland één van de vijf belangrijkste gebieden. Verder is het de verwachting dat dit gebied bij de herziening van het beheerplan ook voor de kraanvogel zal worden aangewezen.

¹⁶ Kwalificerende soorten zijn soorten die belangrijk zijn voor een natuurgebied en op grond waarvan dat gebied als Natura 2000-gebied is geselecteerd. Bij kwalificerende niet-broedvogels gaat het dan om vogels die wel in het gebied verblijven (er bijvoorbeeld overwinteren), maar die er niet broeden.

¹⁷ Zo zou een deel van de gebieden waar deze vogels foerageren nu worden gebruikt voor bloemeteelt en kerstbomen en niet meer voor aardappelen, bieten en maïs.

uittekenen van de ontsluitingsroutes en van de maatregelen om onveilige verkeerssituaties en geluidhinder in te perken. Verder zal bijvoorbeeld ook de geluidbelasting bij de woningen in het plangebied en de geluidbelasting rond de brug, die nu nog als doorgaande weg is gemodelleerd, aan de wettelijke grenswaarden moeten worden getoetst.

In hun zienswijzen gaan andere overheden en instanties in op de uitwerking van het plan. Ze doen aanvullende voorstellen om het ontwerp te verbeteren¹⁸ of bieden aan om bij te dragen aan de verdere uitwerking.¹⁹ De omwonenden wijzen vooral op de toename van het verkeer en op de daaraan verbonden gevolgen voor de geluidbelasting en de veiligheid.

Realiseren van duurzaamheidsambities

Over de realisatie van de duurzaamheidsambities heeft de Commissie de volgende observaties en aanbevelingen:

- In haar advies over de reikwijdte van het op te stellen MER gaf de Commissie aan dat verduurzamen van de wijk verder gaat dan materiaal- en energiegebruik, maar ook ziet op de mobiliteit in de wijk en de gevolgen die daarmee samenhangen. Het MER laat zien dat de uitbreiding leidt tot veel extra autobewegingen, meer geluidhinder en minder veiligheid. Door het gebruik van de auto nadrukkelijker te ontmoedigen, (elektrisch) fietsen nog meer te stimuleren, de mogelijkheden voor elektrisch laden en rijden te bevorderen en opties voor gedeeld autogebruik te ontwikkelen, zouden die effecten verder kunnen worden ingeperkt.
- De gemeente gaat ervan uit dat de wijk in principe zonder aardgasinfrastructuur wordt ontwikkeld²⁰, maar dat bouwen zonder aansluiting op het gasnet nog in het stadium van beleidsvoornemens verkeert.²¹ Daarom is in het MER ook een referentiewoning met gasaansluiting beschouwd en kiest de gemeente voor voorlichting om de ontwikkeling te sturen. Wanneer naar verwachting per 1 januari 2018 de wettelijke plicht vervalt om nieuwe woningen met het aardgasnet te verbinden, biedt dat gemeenten de mogelijkheid om aardgasloos bouwen af te dwingen door het als een randvoorwaarde vast te leggen.
- Bij het uitwerken van de energiepotentiekaart van de gemeente is geconstateerd dat er in Kloosterveen mogelijkheden voor warmte-koudeopslag (WKO) zijn. In de deelstudie energie bij het MER worden alleen grootschalige vormen van WKO beschouwd en als niet realistisch beoordeeld. Beschouw het inzetten van WKO-systemen daarom beter bij de uitwerking van het plan, omdat deze systemen naast wind en zon een belangrijke mogelijkheid bieden om woningen en wijken zelfvoorzienend te maken en beperkte consequenties hebben voor de uitstraling ervan. Daarnaast is het belangrijk dat de gemeente in haar voorlichting eenduidig is over de wenselijkheid en haalbaarheid van de beschikbare systemen van energievoorziening.
- Wordt ingezet op gebruik van warmtepompen om warmte te onttrekken aan de buitenlucht,²² dan zal de geluidhinder die dergelijke installaties veroorzaken, aandacht vragen.
- Wordt elektriciteit dé energiedrager voor de nieuwe wijk, dan moet het elektriciteitsnet daarop worden ingericht. Dat zal naar verwachting aanpassingen en fysieke ingrepen

¹⁸ Zo adviseert Staatsbosbeheer faunapassages aan te leggen onder de N373 en vraagt de gemeente Noordenveld aandacht voor o.a. de verkeershinder bij Norgerbrug en de landschappelijke inpassing van de wijk.

¹⁹ Zie hiervoor de zienswijzen van de gemeente Noordenveld en van de waterschappen Drents Overijsselse Delta en Noorderzijlvest.

²⁰ Blz. 96 van het MER.

²¹ Blz. 23 van het MER.

²² Zie §3.2.2 op blz. 11 van de deelstudie Energie.

vragen buiten het plangebied en wellicht ook in de bestaande wijk. Hierbij kan ook worden gedacht aan het integreren van elektrische auto's in het lokale energienetwerk van de wijk in combinatie met een stimuleringsbeleid voor elektrisch rijden.

- In haar visie op de energietransitie¹¹ constateerde de gemeente dat het aandeel duurzame energie in de energievoorziening van de gemeente nog maar zeer beperkt is en dat het doel om CO₂-neutraal te worden een lange adem vraagt. Ga daarom na of er mogelijkheden zijn om energieneutraal of energieleverend zijn als een eis voor ieder deelproject vast te leggen. Dat zou betekenen dat de gemeente verder gaat dan de nu gekozen aanpak om door voorlichting de ontwikkelaars te stimuleren tot het maken van duurzame keuzes.²³

²³ In haar zienswijze bepleit de Natuur- en Milieufederatie Drenthe het hanteren van hardere kaders dan voorlichting om de duurzaamheidsambitie te kunnen realiseren.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Hoe toetst de Commissie?

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het milieueffectrapport de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende of correcte informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. De werkgroep heeft eerder (de omgeving van) het plangebied bezocht. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Wie zit er in de werkgroep?

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Johan Janse

Johan Lembrechts (secretaris)

Marieke van Rhijn (voorzitter)

Benno Schepers

Robbert de Vries

Paul van Vugt

Voor welk besluit is dit milieueffectrapport is opgesteld?

Voor het vaststellen van een structuurvisie en van een bestemmingsplan waarin de aanleg van een deel van de wijk is uitgewerkt.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor alle activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, moet in Nederland een milieueffectrapport worden opgesteld. De bijlagen C en D bij het Besluit m.e.r. <http://www.commissiemer.nl/regelgeving/besluitmer> geven aan om welke activiteiten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D11.2, "De aanleg van een stedelijk ontwikkelingsproject dat betrekking heeft op een aaneengesloten gebied met 2000 of meer woningen". Dat rapport is ook nodig omdat mogelijk effecten op Natura 2000 -gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven.

Wie besluit over Afronding woningbouw Kloosterveen, gemeente Assen?

De gemeenteraad van Assen.

Wie neemt het initiatief?

Het college van burgemeester en wethouders van Assen.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 24 augustus van het bevoegd gezag heeft ontvangen, gelezen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor het milieueffectrapport, in haar advies verwerkt.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3165](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

